

ROMÂNIA
CURTEA DE APEL PLOIEȘTI
SECȚIA A II-A CIVILĂ, DE CONTENCIOS ADMINISTRATIV ȘI FISCAL

Dosar nr. 2231/105/2018/a1

ÎNCHEIERE

Ședința publică din data de 11 ianuarie 2019

Președinte – ...

Judecător – ...

Judecător – ...

Grefier – Avram Ioana Alexandra

Pe rol fiind soluționarea contestației în anularea deciziei nr. 2650 din data de 09.08.2018, pronunțată de Curtea de Apel Ploiești - Secția a II - a civilă, de contencios administrativ și fiscal, formulată de contestatoarea ..., în contradictoriu cu intimata

Contestația este timbrată cu taxă judiciară de timbru în cuantum de 100,00 lei, conform chitanței nr.600324/04.10.2018, aceasta fiind anulată și atașată la dosarul cauzei.

La apelul nominal, făcut în ședință publică, au lipsit contestatoarea ... și intimata

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei de către grefierul de ședință, care învederează instanței faptul că dosarul se află la al doilea termen de judecată, contestația promovată este motivată, legal timbrată, contestatoarea a solicitat judecarea cauzei în lipsă, iar prin serviciul Registratură, intimata ... a depus punctul de vedere cu privire la excepția de neconstituționalitate a art. 426 c.pr.civ., după care,

Curtea, față de cererea de judecare a cauzei în lipsă formulată de recurentul - reclamant, apreciază cauza în stare de judecată și rămâne în pronunțare asupra necesității sesizării Curții Constituționale cu excepția de neconstituționalitate a art. 426 alin 4. CPC raportat la art. 21 alin. 3 din Constituție, precum și asupra sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție cu dezlegarea unei chestiuni de drept de a cărei lămurire depinde soluționarea fondului cauzei, respectiv:

1. dacă semnarea hotărârii de către aceiași judecători care au pronunțat-o, intră în noțiunea de „alcătuirea instanței”, a cărei nerespectare constituie motiv de contestație în anulare, potrivit art. 503 al. 2 pct. 1 c.pr.civ.

2. dacă în ipoteza de nerespectare a dispozițiilor referitoare la alcătuirea instanței, intră și situația în care hotărârea redactată de unul din membrii completului de recurs, este semnată doar de judecătorul redactor, în timp ce pentru ceilalți doi membri, hotărârea este semnată de Președintele instanței, astfel încât majoritar hotărârea apare ca fiind semnată de o altă persoană, care nu a făcut parte din complet.

Totodată, față de dispozițiile 520 alin. 2 C. pr. civ, Curtea rămâne în pronunțare asupra suspendării cauzei până la pronunțarea de către ÎCCJ asupra sesizării.

CURTEA:

Deliberând, constată următoarele:

Obiectul litigiului:

Prin cererea înregistrată pe rolul Tribunalului Prahova, Secția a II a Civilă de Contencios Administrativ și Fiscal, reclamanta ..., în contradictoriu cu pârâta a solicitat suspendarea efectelor Deciziei de impunere nr. 1975/27.04.2018 emisă de ..., până la pronunțarea instanței de fond asupra acțiunii în contencios administrativ formulată împotriva acesteia.

Prin sentința nr. 1160 din data de 6 iunie 2018 pronunțată de Tribunalul Prahova a fost admisă cererea având ca obiect suspendare executare act administrativ, formulată de reclamanta ..., în

contradictoriu cu pârâta, fiind suspendată executarea Deciziei de impunere nr. 1975 din 27.04.2018, până la soluționarea contestației pe fond.

Împotriva acestei sentințe a declarat recurs pârâta ..., întemeiat pe dispozițiile art. 488 alin. 1 pct.8 Cod pr. civilă, solicitând admiterea recursului, casarea sentinței și în rejudecare respingerea cererii de suspendare ca neîntemeiată.

În cadrul procedurii prealabile fixării primului termen de judecată, intimata-reclamantă nu a formulat întâmpinare, însă reprezentată fiind la termenul de judecată din data de 9 august 2018, a solicitat respingerea recursului, menținerea sentinței atacate ca fiind legală și temeinică.

Prin decizia nr. 2650/9.08.2018 a Curții de Apel Ploiești s-a dispus admiterea recursului declarat de pârâta ..., fiind casată în tot sentința atacată, iar rejudecând cauza, a fost respinsă acțiunea, ca neîntemeiată.

La data de 24.09.2018, contestatoarea ... a formulat contestație în anulare împotriva deciziei nr. 2650/9.08.2018 pronunțată de Curtea de Apel Ploiești, în dosarul nr. 2231/105/2018, în baza art. 503 alin. 2 pct. 1 teza a II-a C.p.c., arătând că hotărârea dată în recurs a fost pronunțată cu încălcarea normelor referitoare la alcătuirea instanței.

În calea extraordinară de atac, s-a solicitat admiterea contestației în anulare, anularea deciziei mai sus -- indicate, rejudecarea recursului cu consecința respingerii acestuia ca nefondat și menținerea ca fiind temeinică și legală a sentinței nr. 1160/6.06.2018. De asemenea, a solicitat obligarea intimetei la plata cheltuielilor de judecată.

În motivarea contestației, contestatoarea a arătat că, analizând hotărârea contestată, se poate observa cu claritate că această este semnată de un judecător care nu a participat la judecarea cauzei, în speță de președinte instanței în locul a două doamne judecătoare.

Motivarea unei hotărâri trebuie să fie clară și precisă, să se refere la probe administrate în cauză și să fie în concordanță cu acestea, să răspundă în fapt și în drept la toate aspectele incidente în cauză, să conducă în mod logic și convingător la soluția din dispozitiv.

Obligativitatea motivării hotărârilor judecătorești constituie o condiție a procesului echitabil, exigență a art. 21 alin. (3) din Constituția României și art. 6 alin. (1) din Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale. Astfel cum se reține în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, în Hotărârea din 28 aprilie 2005, pronunțată în Cauza Albina împotriva României, paragraful 30, dreptul la un proces echitabil, garantat de art. 6 paragraful 1 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, "include printre altele dreptul părților de a prezenta observațiile pe care le consideră pertinente pentru cauza lor. Întrucât Convenția nu are drept scop garantarea unor drepturi teoretice sau iluzorii, ci drepturi concrete și efective (Hotărârea Artico împotriva Italiei, din 13 mai 1980, seria A, nr. 37, p. 16, paragraful 33), acest drept nu poate fi considerat efectiv decât dacă aceste observații sunt în mod real "ascultate", adică în mod corect examinate de către instanța sesizată. Altfel spus, art. 6 implică mai ales în sarcina "instanței" obligația de a proceda la un examen efectiv al mijloacelor, argumentelor și al elementelor de probă ale părților, cel puțin pentru a le aprecia relevanța [Hotărârea Perez împotriva Franței (GC), Cererea nr. 47.287/99, paragraful 80, CEDH 2004-1, și Hotărârea Van der Hurk împotriva Olandei, din 19 aprilie 1994, seria A, nr. 288, p.19, paragraful 59]. De asemenea, se reține în practica instanței de contencios european al drepturilor omului că obligația instanței de a răspunde prin motivare la argumentele prezentate de părți este justificată, întrucât "numai prin pronunțarea unei hotărâri motivate poate fi realizată o corectă administrare a justiției" (Hotărârea din 27 septembrie 2001, pronunțată în Cauza Hirvisaari împotriva Finlandei, paragraful 30).

Problema de a ști dacă o instanță de judecată și-a încălcat sau nu obligația de a motiva în conformitate cu prevederile art. 6 din Convenție, nu se poate determina decât în lumina particularităților fiecărei spețe (Hotărârea din 9 decembrie 1994, pronunțată în Cauza Ruiz Torija împotriva Spaniei, paragraful 29).

Astfel, în cauza Cerovsek și Bozicnik împotriva Sloveniei Curtea Europeană a statuat că judecătorii care nu au participat la proces nu pot motiva și semna hotărârea judecătorească, pentru că nu pot oferi garanția că s-a realizat o bună administrare a actului de justiție.

În privința efectelor hotărârilor Curții, în conformitate cu prevederile art. 11 alin. 1 din Constituția României statul român se obligă să îndeplinească întocmai și cu bună credință obligațiile ce-i revin din tratatele la care este parte, iar potrivit alin. 2 tratatele ratificate de către Parlament, potrivit legii, fac parte din dreptul intern.

Intervenția Parlamentului în procesul de ratificare a anumitor acte internaționale, cu respectarea procedurii reglementată de Legea nr. 590/2003 privind tratatele, republicată, este absolut necesară întrucât acestea nu pot fi integrate în ordinea juridică internă decât prin intermediul legii.

În acest sens, prin Legea nr. 30/1994, publicată în Monitorul Oficial nr. 135 din 13 mai 1994, Parlamentul României a ratificat Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Potrivit art. 20 alin. 2 din Constituția României dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care România este parte, și legile interne, au prioritate reglementările internaționale

Pe cale de consecință, soluția jurisdicțională care se impune este aceea că în caz de neconcordanță, normele Convenției se bucură de forță supralegislativă.

În același sens este și hotărârea dată în cauza Vermier c. Belgiei, unde instanța europeană a statuat că hotărârile sale sunt obligatorii nu numai cu privire la situația reclamantului dintr-o speță dată, în care s-a constatat o încălcare a unui drept garantat de Convenție, ci și prin raportare la cauzele ce au generat o asemenea încălcare; hotărârea instanței europene produce efecte juridice directe în ordinea juridică a statului încauza, în sensul că autoritățile sale trebuie să înlăture aplicarea acelor norme naționale ce sunt incompatibile cu prevederile Convenției.

Față de cele mai sus prezentate, dispozițiile art. 6 din Convenție raportate la decizia pronunțată în cauza Cerovsek și Bozicnik împotriva Sloveniei au întâietate față de prevederile art. 426 alin. 4 C.proc.civ.

Intimata a formulat întâmpinare, prin care a solicitat respingerea contestației în anulare ca neîntemeiată.

În motivare, a arătat în esență că aspectele invocate de contestatoare nu se circumscriu prevederilor art. 503 alin. 2 pct. 1 Codul de procedură civilă, deoarece încălcarea normelor referitoare la alcătuirea instanței presupune, cu titlu de exemplu, ca unul dintre judecători care a participat la soluționarea fondului să fi participat și la soluționarea căii de atac a recursului sau completul de judecată să nu fi fost compus din numărul de judecători expres prevăzut de lege pentru faza procesuală în care se află dosarul.

Faptul că semnarea hotărârii s-a făcut de președintele instanței în condițiile în care doi dintre judecătorii care au participat la soluționarea procesului se aflau în concediu de odihnă este o situație perfect justificată și legală, neputând fi vorba de o încălcare a normelor de alcătuire a instanței, instanța de recurs fiind alcătuită cu respectarea dispozițiilor legale în domeniu.

Intimata a mai arătat că una dintre condițiile esențiale pentru a putea promova această cale de atac este aceea ca partea să fi invocat excepția corespunzătoare iar instanța de recurs să fi omis să se pronunțe asupra ei, or, în prezenta cauză, contestatoarea nu a invocat o astfel de excepție și nici nu ar fi avut cum să o invoce.

Intimata a mai susținut că dispozițiile legale ce reglementează această cale de atac sunt de strictă interpretare, neputând fi extinse la alte situații decât cele avute în vedere de legiuitor.

Totodată, intimata a reiterat apărările formulate cu ocazia soluționării fondului cauzei și recursului, arătând că nu sunt întrunite condițiile cumulativ prevăzute de legiuitor în cuprinsul art. 14 din L 554 din 2004, pentru a se dispune suspendarea executării actului administrativ.

La termenul de judecată din data de 2.11.2018, Curtea a solicitat părților să exprime un punct de vedere asupra posibilității sesizării Curții Constituționale în legătură cu excepția de neconstituționalitate a art. 426 CPC raportat la art. 21 alin. 3 din Constituție, părțile conformându-se acestei obligații, potrivit înscrisurilor aflate la filele 35- 36 dosar și 39 – 44 dosar.

La termenul de judecată din data de 7.12.2018, Curtea a pus în discuție, în temeiul art. 519 c.pr.civ., sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție cu dezlegarea unei chestiuni de drept de a

cărei lămurire depinde soluționarea fondului cauzei în ceea ce privește dezlegarea următoarelor chestiuni de drept:

1. dacă semnarea hotărârii de către aceiași judecători care au pronunțat-o, intră în noțiunea de „alcătuirea instanței”, a cărei nerespectare constituie motiv de contestație în anulare, potrivit art. 503 al. 2 pct. 1 c.pr.civ.
2. Dacă în ipoteza de nerespectare a dispozițiilor referitoare la alcătuirea instanței, intră și situația în care hotărârea redactată de unul din membri completului de recurs, este semnată doar de judecătorul redactor, în timp ce pentru ceilalți doi membri, hotărârea este semnată de președintele instanței, astfel încât majoritar hotărârea apare ca fiind semnată de o altă persoană, care nu a făcut parte din complet; solicitând părților și în raport de acest aspect să formuleze un punct de vedere.

În ce privește sesizarea Curții Constituționale cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 426 alin. 4 CPC cu referire la cazul în care judecătorul sau judecătorii sunt împiedicați să semneze hotărârea, raportat la art. 21 alin. 3 din Constituție, Curtea reține următoarele.

Textul care face obiectul excepției de neconstituționalitate are următorul conținut:

Art. 426 alin. 4 C.p.c. Dacă vreunul dintre judecători este împiedicat să semneze hotărârea, ea va fi semnată în locul său de președintele completului, iar dacă și acesta ori judecătorul unic se află în vreo astfel de situație, hotărârea va fi semnată de președintele instanței.

Prevederea din Constituția României în raport de care se pune problema neconstituționalității:

Art. 21 alin. 3: părțile au dreptul la un proces echitabil și la soluționarea cauzelor într-un termen rezonabil.

Admisibilitatea sesizării Curții Constituționale:

Potrivit art. 29 din L 47 din 1992, (1) Curtea Constituțională decide asupra excepțiilor ridicate în fața instanțelor judecătorești sau de arbitraj comercial privind neconstituționalitatea unei legi sau ordonanțe ori a unei dispoziții dintr-o lege sau dintr-o ordonanță în vigoare, care are legătură cu soluționarea cauzei în orice fază a litigiului și oricare ar fi obiectul acestuia.

(2) Excepția poate fi ridicată la cererea uneia dintre părți sau, din oficiu, de către instanța de judecată ori de arbitraj comercial. De asemenea, excepția poate fi ridicată de procuror în fața instanței de judecată, în cauzele la care participă.

(3) Nu pot face obiectul excepției prevederile constatate ca fiind neconstituționale printr-o decizie anterioară a Curții Constituționale.

(4) Sesizarea Curții Constituționale se dispune de către instanța în fața căreia s-a ridicat excepția de neconstituționalitate, printr-o încheiere care va cuprinde punctele de vedere ale părților, opinia instanței asupra excepției, și va fi însoțită de dovezile depuse de părți. Dacă excepția a fost ridicată din oficiu, încheierea trebuie motivată, cuprinzând și susținerile părților, precum și dovezile necesare. Odată cu încheierea de sesizare, instanța de judecată va trimite Curții Constituționale și numele părților din proces cuprinzând datele necesare pentru îndeplinirea procedurii de citare a acestora.

(5) Dacă excepția este inadmisibilă, fiind contrară prevederilor alin. (1), (2) sau (3), instanța respinge printr-o încheiere motivată cererea de sesizare a Curții Constituționale. Încheierea poate fi atacată numai cu recurs la instanța imediat superioară, în termen de 48 de ore de la pronunțare. Recursul se judecă în termen de 3 zile.

Din redactarea art. 29 din Legea nr. 47/1992 rezultă că cerințele de admisibilitate ale excepției sunt și cele de admisibilitate ale cererii de sesizare a Curții cu excepția ridicată.

Așadar pentru a fi admisibilă cererea de sesizare a Curții Constituționale, trebuie ca aceasta să aibă ca obiect neconstituționalitatea unei legi sau ordonanțe ori a unei dispoziții dintr-o lege sau dintr-o ordonanță, aceasta să fie în vigoare, respectiva lege sau dispoziție să nu fi fost constatată ca fiind neconstituțională printr-o decizie anterioară a Curții Constituționale și să aibă legătură cu soluționarea cauzei.

Curtea constată că în prezenta cauză sunt îndeplinite toate condițiile de admisibilitate prevăzute de art. 29 din L 47 din 1992.

Astfel, art. 426 alin. 4 din este prevăzut de o lege, respectiv L 134 din 2010 privind Codul de Procedură Civilă, aceasta este în vigoare, iar dispoziția nu a fost constatată ca fiind neconstituțională printr-o decizie anterioară a Curții Constituționale.

Totodată, Curtea constată că este îndeplinită și condiția legăturii cu cauza, de vreme ce instanța a fost investită în prezenta cauză cu o contestație în anulare întemeiată pe dispozițiile art. 503 alin. 2 pct. 1 teza a II-a C.p.c., contestatoare invocând faptul că hotărârea dată în recurs a fost pronunțată cu încălcarea normelor privind alcătuirea instanței, deoarece aceasta a fost semnată de un judecător care nu a participat la judecarea cauzei.

În motivarea contestației în anulare contestatoarea a arătat că, procedându-se în această manieră, nu a fost respectat dreptul la un proces echitabil, garantat de art. 6 din Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, invocând hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului pronunțată în cauza Cerovsek și Bozicnik împotriva Sloveniei, în care Curtea Europeană a statuat că judecătorii care nu au participat la proces nu pot motiva și semna hotărârea judecătorească, întrucât nu ar oferi garanția că s-a realizat o bună administrare a actului de justiție.

Contestatoarea a mai arătat că în virtutea art. 11 și art. 20 din Constituția României, dispozițiile art. 6 din Convenție au întâietate față de dispozițiile art. 426 alin. 4 C.p.c.

Curtea constată că potrivit art. 21 alin. 3 din Constituția României, *părțile au dreptul la un proces echitabil și la soluționarea cauzelor într-un termen rezonabil.*

În consecință, Curtea investită cu soluționarea contestației în anulare, în care s-a ridicat problema unei contradicții între o dispoziție de drept intern și una cuprinsă în Convenția Europeană a Drepturilor Omului, care se regăsește deopotrivă în Constituția României, în cuprinsul art. 21 alin. 3, a apreciat necesară sesizarea Curții Constituționale cu soluționarea excepției de neconstituționalitate a art. 426 alin. 4 C.p.c.

Punctele de vedere exprimate de părți:

Prin punctul de vedere exprimat cu privire la excepția invocată din oficiu, contestatoarea a arătat că excepția este atât admisibilă, cât și întemeiată, întrucât obligativitatea motivării hotărârilor judecătorești constituie o condiție a procesului echitabil, exigență a art. 21 alin. (3) din Constituția României și art. 6 alin. (1) din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Astfel cum s-a reținut în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, în Hotărârea din 28 aprilie 2005, pronunțată în Cauza Albina împotriva României, paragraful 30, dreptul la un proces echitabil, garantat de art. 6 paragraful 1 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, "include printre altele dreptul părților de a prezenta observațiile pe care le consideră pertinente pentru cauza lor. Întrucât Convenția nu are drept scop garantarea unor drepturi teoretice sau iluzorii, ci drepturi concrete și efective (Hotărârea Artico împotriva Italiei, din 13 mai 1980, seria A, nr. 37, p. 16, paragraful 33), acest drept nu poate fi considerat efectiv decât dacă aceste observații sunt în mod real "ascultate", adică în mod corect examinate de către instanța sesizată. Altfel spus, art. 6 implică mai ales în sarcina "instanței" obligația de a proceda la un examen efectiv al mijloacelor, argumentelor și al elementelor de probă ale părților, cel puțin pentru a le aprecia relevanța [Hotărârea Perez împotriva Franței (GC), Cererea nr. 47.287/99, paragraful 80, CEDH 2004-I, și Hotărârea Van der Hurk împotriva Olandei, din 19 aprilie 1994, seria A, nr. 288, p.19, paragraful 59]". De asemenea, se reține în practica instanței de contencios european al drepturilor omului că obligația instanței de a răspunde prin motivare la argumentele prezentate de părți este justificată, întrucât "numai prin pronunțarea unei hotărâri motivate poate fi realizată o corectă administrare a justiției" (Hotărârea din 27 septembrie 2001, pronunțată în Cauza Hirvisaari împotriva Finlandei, paragraful 30).

Problema de a ști dacă o instanța de judecată și-a încălcat sau nu obligația de a motiva în conformitate cu prevederile art. 6 din Convenție, nu se poate determina decât în lumina particularităților

fiecărei spețe (Hotărârea din 9 decembrie 1994, pronunțată în Cauza Ruiz Torija împotriva Spaniei, paragraful 29).

Astfel, în cauza Cauza Cerovsek și Bozicnik împotriva Sloveniei Curtea Europeană a statuat că judecătorii care nu au participat la proces nu pot motiva și semna hotărârea judecătorească, pentru că nu pot oferi garanția că s-a realizat o bună administrare a actului de justiție.

În privința efectelor hotărârilor Curții, în conformitate cu prevederile art. 11 alin. 1 din Constituția României statul român se obligă să îndeplinească întocmai și cu bună credință obligațiile ce-i revin din tratatele la care este parte, iar potrivit alin. 2 tratatele ratificate de către Parlament, potrivit, legii, fac parte din dreptul intern.

Intervenția Parlamentului în procesul de ratificare a anumitor acte internaționale, cu respectarea procedurii reglementată de Legea nr. 590/2003 privind tratatele, republicată, este absolut necesară întrucât acestea nu pot fi integrate în ordinea juridică internă decât prin intermediul legii.

În acest sens, prin Legea nr. 30/1994, publicată în Monitorul Oficial nr. 135 din 13 mai 1994, Parlamentul României a ratificat Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Potrivit art. 20 alin. 2 din Constituția României dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care România este parte, și legile interne, au prioritate reglementările internaționale.

Pe cale de consecință, soluția jurisdicțională care se impune este aceea că în caz neconcordanță, normele Convenției se bucură de forță supralegislativă.

În acest sens a fost invocată și hotărârea dată în cauza Vermier c. Belgiei, unde instanța europeană a statuat că hotărârile sale sunt obligatorii nu numai cu privire la situația reclamantului dintr-o speță dată, în care s-a constatat o încălcare a unui drept garantat de Convenție, ci și prin raportare la cauzele ce au generat o asemenea încălcare; hotărârea instanței europene produce efecte juridice directe în ordinea juridică a statului în cauză, în sensul că autoritățile sale trebuie să înlăture aplicarea acelor norme naționale ce sunt incompatibile cu prevederile convenției¹.

Față de cele mai sus prezentate, dispozițiile art. 6 din Convenție raportate la decizia pronunțată în cauza Cerovsek și Bozicnik împotriva Sloveniei au întâietate față de prevederile art. 426 alin. 4 C.proc.civ.

Totodată, Contestatoarea a invocat și considerentele Curții Constituționale din Decizia nr. 33 din 2018.

Intimata Administrația Județeană a Finanțelor Publice Prahova a depus punct de vedere asupra excepției de neconstituționalitate invocată din oficiu, prin care a arătat, în principal, că acesta este inadmisibilă, iar în subsidiar neîntemeiată.

Astfel, intimata a susținut că norma legala criticată nu are legătura cu soluționarea cauzei, astfel că sesizarea Curții Constituționale ar fi de prisos întrucât, Curtea ar constata la rândul său, neîndeplinirea condiției de admisibilitate și ar respinge excepția ca inadmisibilă, fără a mai proceda la verificarea temeiniciei acesteia, motiv pentru care în temeiul prevederilor art. 29 alin. (5) din Legea nr. 47/1992(r), solicită respingerea excepției ca inadmisibilă.

Pe fondul excepției de neconstituționalitate, intimata a arătat că accesul liber la justiție constituie un principiu fundamental al organizării oricărui sistem judiciar democratic, fiind consacrat într-un număr important de documente internaționale, astfel ca el are semnificații deosebite atât pentru dreptul procesual, cât și pentru dreptul constituțional.

Liberul acces al persoanei la justiție reprezintă facultatea oricărei persoane de a introduce, după libera sa apreciere, o acțiune în justiție, implicând obligația corelativă a statului ca, prin instanța competentă, să soluționeze aceasta acțiune.

Orice condiționare a accesului liber la justiție reprezintă o nesocotire a unui principiu constituțional fundamental și a unor standarde internaționale universale, în orice democrație reală.

În plan procesual, accesul liber la justiție se concretizează în prerogativele pe care le implică dreptul la acțiune, ca aptitudine legală ce este recunoscută de ordinea juridică oricărei persoane fizice sau juridice.

Ca o garanție a respectării drepturilor omului, Convenția Europeană a Drepturilor Omului prevede, în art. 6 alin. 1, dreptul oricărei persoane la un proces echitabil: "Orice persoană are dreptul de a-i fi examinată cauza în mod echitabil, public și într-un termen rezonabil, de către un tribunal independent și imparțial, stabilit prin lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor cu caracter civil..."

În explicitarea acestui drept, în doctrina dreptului european, dreptul de acces la un tribunal este înțeles ca un drept de acces concret și efectiv, care presupune ca justițiabilul "să beneficieze de o posibilitate clară și concretă de a contesta atingerea adusă drepturilor sale".

Pornind de la premisa că drepturile fundamentale trebuie garantate într-o manieră concretă și reală, iar nu iluzorie și teoretică, imposibilitatea concretă de sesizare a unei instanțe de către persoana interesată constituie o încălcare a dreptului acesteia de acces la justiție.

Accesul liber la justiție și accesul neîngrădit nu înseamnă un acces fără niciun fel de reguli. De exemplu, accesul la justiție înseamnă și stabilirea unor condiții de exercitare a acestui drept pentru că accesul liber la justiție nu e un drept absolut.

Procesul echitabil constituie o garanție a principiului egalității, iar termenul rezonabil constituie o garanție a faptului că justiția, ca serviciu public, asigură apărarea drepturilor și libertăților cetățenilor. În fond, prin introducerea acestor garanții ale procesului se asigură calitatea actului de justiție și se garantează justițiabilului dreptul său fundamental de acces liber la justiție.

Sunt avute aici în vedere trei lucruri distincte care privesc procesul ca atare. Procesul trebuie să fie echitabil, adică just, bazat pe rigorile legii și pe aplicarea corectă a lor. Trebuie să fie imparțial, adică să nu fie părtinitor pentru nici una din părți, deoarece legea este una pentru toți fără niciun fel de discriminare, iar judecătorul este cel în măsură să aplice această lege. În același timp, judecarea cauzelor trebuie să se facă într-un timp rezonabil, fără o prelungire nejustificată a situației incerte în care se regăsește o persoană.

Analizând aspectele mai sus detaliate în concordanță cu dispozițiile art.426 din Codul de procedură civilă apreciază ca dispozițiile art.426 nu încalcă dreptul părților la un proces echitabil.

Opinia instanței:

În opinia instanței, excepția este întemeiată.

Semnarea hotărârii judecătorești de către membrii completului de judecată constituie o cerință reglementată printr-o normă imperativă, iar neîndeplinirea ei atrage nulitatea hotărârii, în cazul în care lipsa semnăturii nu a fost suplinită potrivit dispozițiilor legii.

Curtea consideră însă că modalitatea în care legiuitorul a reglementat posibilitatea de suplinire a lipsei semnăturii judecătorilor care au pronunțat hotărârea aduce atingere dreptului la un proces echitabil, garantat de art. 21 alin. 3 din Constituția României, având în vedere semnificația juridică a semnăturii, caracterul secret al deliberării, precum și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului și a Curții Constituționale în analiza dreptului la un proces echitabil, legată de motivarea hotărârii judecătorești.

În cazul de față alineatul 4 din cuprinsul art. 426 C.p.c., ce face obiectul excepției de neconstituționalitate, constituie cadrul legal pentru ca alt judecător să semneze o hotărâre la care nu a luat parte, respectiv președintele instanței.

Se impune a fi subliniat că pentru redactarea hotărârii legiuitorul național nu a prevăzut în cuprinsul art. 426 C.p.c. vreo excepție de la regula potrivit căreia acesta se realizează judecătorul care a soluționat procesul sau unul dintre judecători, în cazul completelor colegiale.

Cu toate acestea, situația în care un alt judecător, față de cel care a pronunțat-o, semnează hotărârea judecătorească, este aptă să creeze aparența că acesta a și motivat-o.

Curtea opinează că semnarea hotărârii judecătorești nu reprezintă un act formal, ci presupune confirmarea, însușirea motivelor pentru care a fost adoptată soluția în cauză, iar redactarea unei hotărâri judecătorești este strânsă de motivarea ei, ce constituie o obligație a judecătorului cauzei, ce decurge din art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și din art. 21 alin. 3 din Constituția României, care reglementează dreptul la un proces echitabil, precum și din dispozițiile de drept intern, respectiv art. 426 alin. 1 C.p.c.

Situația în care hotărârea judecătorească a fost semnată de altă persoană, poate echivala cu motivarea, respectiv confirmarea motivelor de o persoană care nu a făcut parte din procesul decizional, fiind aptă să lipsească justițiabilul de garanțiile actului de justiție, în special de încrederea în acesta, această situație fiind cu atât mai gravă în cazul completului unic, dar fiind la fel de prezentă și în situația completului colegial, în situația în care președintele de complet nu poate semna hotărârea.

În situația în care redactorul hotărârii nu semnează hotărârea, nu există pe un alt suport scriptic, la dosar, considerentele hotărârii semnate de cel care le-a redactat, singura semnătură ce presupune însușirea acestora aparținând președintelui instanței, care nu le-a redactat, teoretic și care nici măcar nu are competența de a verifica motivele, ori de a-și exprima acordul sau dezacordul față de acestea.

Astfel, maniera în care este reglementată această situație, a imposibilității judecătorul de a semna, contravine chiar semnificației și rolului semnăturii, astfel cum reiese din cuprinsul art. 268 alin. 1 C.p.c., potrivit căruia *semnătura unui înscris face deplină credință, până la proba contrară, despre existența conșimțământului părții care l-a semnat cu privire la conținutul acestuia. Dacă semnătura aparține unui funcționar public, ea conferă autenticitate aceluia înscris, în condițiile legii.*

Cu toate acestea, pentru părțile cauzei, indiferent de cine a realizat în fapt motivarea, hotărârii, aceasta apare ca fiind făcută de alt judecător, în lipsa vreunei dovezi la dosarul cauzei constând în aceea că judecătorul redactor a fost de fapt cel care a pronunțat-o sau unul dintre membrii completului de judecată, iar nu președintele instanței, care a semnat hotărârea în locul judecătorului redactor.

Pe de altă parte, singura dovadă a însușirii considerentelor de către judecătorul redactor, este semnătura, deoarece în lipsa acesteia, nu se poate cunoaște identitatea celui care a conceput motivarea.

În cazul completelor colegiale se identifică și situația în care hotărârea este semnată de judecătorul redactor, care însă nu a fost președintele completului de judecată la ședința în care a avut loc pronunțarea, astfel încât, pentru celălalt/ceilalți membri ai completului de judecată semnează președintele instanței.

Și în această situație Curtea consideră că se aduce atingere dreptului la un proces echitabil, având în vedere faptul că, deși celălalt/ceilalți judecători care au făcut parte din completul de judecată ce a pronunțat hotărârea nu participă la redactarea acesteia, prin semnăturile lor, confirmă faptul că acelea au fost motivele care au determinat pronunțarea soluției și că acestea nu au suferit vreo modificare în perioada de timp scursă de la data pronunțării hotărârii, până la data redactării acesteia.

Se impune a fi subliniat că, deși redactarea hotărârii judecătorești nu se realizează în același timp cu pronunțarea, motivele nu pot fi altele decât cele care au fundamentat adoptarea soluției la momentul pronunțării, legiuitorul prevăzând inclusiv posibilitatea, în cazul completelor colegiale, de a face opinie concurentă, în situația în care unul dintre judecători, deși este de acord cu soluția, nu este de acord cu motivele majorității, opinie care se exprimă cu ocazia pronunțării, la fel ca opinia separată.

Prin semnarea hotărârii în acest caz de președintele instanței nu se realizează, în fapt, nicio cenzură de către acesta din urma a considerentelor scrise, deoarece acesta nu are competența și practic nici posibilitatea de a confirma sau infirma motivele pe care s-a întemeiat soluția instanței, întrucât deliberarea a fost secretă astfel încât, deși pentru legala pronunțare a fost nevoie de un număr mai mare de judecători, ce au format un complet colegial, cu ocazia motivării, numărul concret al judecătorilor care își însușesc considerentele este mai mic decât cel cerut de lege.

Astfel, în accepțiunea părților, hotărârea apare ca fiind motivată de un număr mai mic de judecători decât cei care au pronunțat-o, necunoscându-se opinia celui alt/celorlalți asupra motivării, ori apare ca fiind motivată de președintele instanței, în ambele variante aducându-se atingere dreptului la un proces echitabil.

Curtea opinează faptul că se aduce atingere dreptului la un proces echitabil inclusiv în situația în care, în cazul completelor colegiale judecătorul redactor a avut și calitatea de președinte de complet, astfel încât semnează hotărârea pentru celălalt/ceilalți membri de complet aflați în imposibilitate

de a semna, deoarece în acest caz instanța nu mai este legal constituită la momentul motivării, în ciuda faptului că rolul celor care lipsesc nu este pur formal, pentru considerentele de mai sus.

Chiar Curtea Constituțională a arătat în cuprinsul Deciziei nr. 33 din 2018 referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii pentru modificarea și completarea Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară, paragraful 177, că *în situația în care nu judecătorul care a participat la dezbateri și la deliberări este acela care redactează/motivează hotărârea judecătorească, garanțiile pe care Constituția și legea le consacră pentru protejarea dreptului la un proces echitabil, pentru asigurarea unei justiții imparțiale, înfăptuite în numele legii, rămân instrumente declarative, lipsite de efectivitate, inutile. Cu alte cuvinte, întreaga reglementare referitoare la independența justiției, la regulile de procedură penală sau civilă referitoare la soluționarea cauzelor, la necesitatea săvârșirii unui act de justiție motivat, este lipsită de efecte juridice dacă hotărârea judecătorească prin care „se spune dreptul” este întocmită de o persoană care nu îndeplinește calitatea de judecător al cauzei, deci care este străină procedurii jurisdicționale, actului deliberativ care a condus la soluția adoptată și, implicit, actului de justiție în sine.*

Totodată, în paragraful 178 Curtea Constituțională a reținut că *motivarea hotărârii judecătorești este un act inerent funcției judecătorului cauzei, constituie expresia independenței sale și nu poate fi transferată către o terță persoană. Motivarea nu constituie doar premisa unei bune înțelegeri a hotărârii, dar și garanția acceptării sale de către justițiabil, care se va supune actului de justiție având încrederea că nu este un act arbitrar. Ea reprezintă un element esențial al hotărârii judecătorești, o puternică garanție a imparțialității judecătorului și a calității actului de justiție, precum și o premisă a exercitării corespunzătoare de către instanța superioară a atribuțiilor de control judiciar de legalitate și temeinicie. Or, în condițiile în care hotărârea judecătorească ar fi redactată/motivată de o altă persoană decât judecătorul cauzei, justițiabilul este lipsit tocmai de aceste garanții.*

În ce privește jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, se impune a fi menționată hotărârea pronunțată în cauza Cerovsek și Bozicnik împotriva Sloveniei, în care Curtea Europeană a fost chemată să determine dacă reclamații au avut parte de un proces echitabil, în pofida faptului că motivarea deciziei de condamnare pronunțată de instanța națională nu au fost dată de judecătorul care a pronunțat-o, ci de alți judecători, care nu au participat la proces.

În cauza respectivă, Curtea Europeană a reținut că dreptul reclamanților la un proces echitabil a fost încălcat din cauza faptului că judecătorul care a condus procesul nu a prezentat motivarea scrisă a sentinței de condamnare și din cauza lipsei măsurilor adecvate care să compenseze aceasta deficiență.

Curtea a reținut că fiind important faptul că judecătorii care au motivat hotărârea penală la aproximativ trei ani de la data la care aceasta fusese pronunțată nu au participat la proces în niciun fel și au întocmit motivările exclusiv pe baza probelor deja existente din documentele scrise depuse la dosar. Cu toate acestea, Curtea a menționat că verdictul judecătorului care a pronunțat hotărârea nu se baza doar pe documente, ci a acesta a audiat reclamanții în timpul procesului, a examinat o serie de martori și și-a formulat o opinie cu privire la credibilitatea lor. Astfel, judecătorul a făcut o apreciere a elementelor constitutive ale presupuselor infracțiuni, inclusiv a elementului subiectiv, și anume intenția reclamanților de a le comite și pentru care audierea directă a reclamanților a fost deosebit de relevantă.

Curtea Europeană a mai arătat că, în unele cazuri, ar putea exista factori administrativi sau de procedură care să facă imposibilă participarea unor judecători la proces (a se vedea Hotărârea Cătean, citată anterior, § 61 și Mellors v. Regatul Unit (dec.), Nr. 57836/00, 30 ianuarie 2003). Cu toate acestea, Curtea a observat, în primul rând, că niciun astfel de factor nu a apărut în speță, iar în al doilea rând, chiar dacă aceste motive ar fi apărut, Curtea a apreciat că singura modalitate de a compensa incapacitatea judecătorului de a prezenta motivele care să justifice condamnarea reclamanților ar fi fost aceea de a se dispune rejudecarea cauzei.

Este adevărat că hotărârea de mai sus a Curții Europene a Drepturilor Omului este pronunțată în materie penală, iar nu în materie civilă, însă în Codul de procedură civilă adoptat prin L 134 din 2010 se prevede expres nemijlocirea, în cuprinsul art. 16, acesta fiind unul dintre principiile

fundamentale ale procesului civil, principiu a cărui încălcare s-a constatat prin hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului mai sus menționată.

În consecință, opinia prezentei instanțe, care a invocat din oficiu excepția de neconstituționalitate a art. 426 alin. 4 C.p.c., cu referire la cazul în care judecătorul sau judecătorii sunt împiedicați să semneze hotărârea, este în sensul admiterii, deoarece contravine prevederilor art. 21 alin. 3 din Constituția României.

În ce privește sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unei chestiuni de drept, Curtea reține următoarele:

Textul legal ce face obiectul interpretării:

Art. 503 alin. 2 pct. 1 teza a II-a Codul de procedură civilă:

Hotărârile instanțelor de recurs mai pot fi atacate cu contestație în anulare atunci când hotărârea dată în recurs a fost pronunțată ... cu încălcarea normelor referitoare la alcătuirea instanței și, deși se invocase excepția corespunzătoare, instanța de recurs omis să se pronunțe asupra acesteia.

Textul legal conex, art. 426 alin. 4 Codul de procedură civilă:

Dacă vreunul dintre judecători este împiedicat să semneze hotărârea, ea va fi semnată în locul său de președintele completului, iar dacă și acesta ori judecătorul unic se află în vreo astfel de situație, hotărârea va fi semnată de președintele instanței.

Problemele de drept pentru a căror dezlegare se impune sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție:

1. dacă semnarea hotărârii de către aceiași judecători care au pronunțat-o, intră în noțiunea de „alcătuirea instanței”, a cărei nerespectare constituie motiv de contestație în anulare, potrivit art. 503 al. 2 pct. 1 Codul de procedură civilă;

2. dacă în ipoteza de nerespectare a dispozițiilor referitoare la alcătuirea instanței, prevăzută de art. 503 al. 2 pct. 1 Codul de procedură civilă intră și situația în care hotărârea redactată de unul dintre membrii completului de recurs, este semnată doar de judecătorul redactor, în timp ce pentru ceilalți doi membri, hotărârea este semnată de președintele instanței, astfel încât majoritar hotărârea apare ca fiind semnată de o altă persoană, care nu a făcut parte din complet.

Admisibilitatea sesizării

Potrivit art. 519 C.p.c., *dacă în cursul judecății, un complet de judecată al Înaltei Curți de Casație și Justiție, al curții de apel sau al tribunalului, investit cu soluționarea cauzei în ultimă instanță, constatând că o chestiune de drept, de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei respective, este nouă și asupra acesteia Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat și nici nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare, va putea solicita Înaltei Curți de Casație și Justiție să pronunțe o hotărâre prin care să se dea rezolvare de principiu chestiunii de drept cu care a fost sesizată.*

Analizând condițiile de admisibilitate prevăzute cumulativ de textul legal anterior citat, Curtea constată că acestea sunt îndeplinite.

Astfel, Curtea de apel a fost investită cu soluționarea unei contestații în anulare împotriva unei decizii pronunțată în recurs, urmând să pronunțe o hotărâre în ultimă instanță, definitivă în accepțiunea art. 634 C.p.c.

De lămurirea chestiunilor de drept ce fac obiectul sesizării depinde soluționarea pe fond a cauzei, având în vedere că acestea constituie chiar apărările pe care se fundamentează contestația în anulare, după cum reiese din motivarea acesteia expusă în cadrul prezentelor considerente.

Sesizată anterior cu dezlegarea unor chestiuni de drept procesual, Înalta Curte de Casație și Justiție a reținut că și în acest caz *consecințele pe care le implică rezolvarea sunt apte să influențeze dezlegarea pe fond a cauzei, în etapa procesuală în care se află, câtă vreme se pune în discuție însăși existența din punct de vedere juridic a respectivei căi de atac. În jurisprudența sa, Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a reliefat, în mod constant, că admisibilitatea procedurii hotărârii prealabile, indiferent dacă privește o normă de drept material sau o normă de drept procedural, este condiționată de împrejurarea ca interpretarea pe care*

o va da instanța supremă să producă consecințe juridice de natură să determine soluționarea pe fond a cauzei (Decizia nr. 52 din 2018, paragraful nr. 136, nr. 138).

Curtea apreciază că respectivele chestiuni de drept sunt noi, pentru următoarele considerente.

Este adevărat că reglementarea este învigoare începând cu 15.02.2013, însă până la acest moment nu a fost identificată practică judiciară care să analizeze dacă semnarea hotărârii de către aceiași judecători care au pronunțat-o, intră în noțiunea de „alcatuirea instanței”, a cărei nerespectare constituie motiv de contestație în anulare, potrivit art. 503 al. 2 pct. 1 c.pr.civ., cu atât mai puțin dacă în ipoteza de nerespectare a dispozițiilor referitoare la alcătuirea instanței, prevăzută de art. 503 al. 2 pct. 1 c.pr.civ. intră și situația în care hotărârea redactată de unul dintre membrii completului de recurs, este semnată doar de judecătorul redactor, în timp ce pentru ceilalți doi membri, hotărârea este semnată de președintele instanței, astfel încât majoritar hotărârea apare ca fiind semnată de o altă persoană, care nu a făcut parte din complet.

Totodată, nici în doctrină nu a fost identificată o astfel de analiză, iar situațiile în care hotărârile judecătorești sunt semnate de președintele instanței sau de președintele de complet în locul judecătorilor care lipsesc, făcându-se aplicarea art. 426 alin. 4 C.p.c., sunt des întâlnite, cu precădere în perioada vacanțelor judecătorești.

În consecință, Curtea consideră oportună apelarea la instrumentul de preîntâmpinare a practicii unitare, reglementat prin Noul Cod de Procedură Civilă în cuprinsul art. 519 și urm.

Tot referitor la condiția noutății chestiunii de drept, se impun a fi menționate Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului pronunțată în cauza Cerovsek și Bozicnik împotriva Sloveniei pronunțată recent, la data de 7 martie 2017, precum și Decizia Curții Constituționale nr. 33 din 2018 referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii pentru modificarea și completarea Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară, publicată în Monitorul Oficial nr.146 din data de 15.02.2018, ce urmează a fi analizate mai pe larg cu ocazia exprimării punctului de vedere.

În privința acestei condiții de admisibilitate, chiar Înalta Curte de Casație și Justiție a arătat că noutatea chestiunii de drept în sensul art. 519 din Codul de procedură civilă poate constitui și atributul unei reglementări mai vechi, dar asupra căreia instanța de judecată este chemată să se pronunțe în prezent, atunci când aplicarea frecventă a normei juridice a devenit actuală ulterior (Decizia nr. 9 din 2018, paragraful 58).

În ceea ce privește îndeplinirea elementului de noutate, *Înalta Curte a reținut, în mod constant, că este necesar ca problema de drept să nu fi făcut obiectul analizei, în interpretarea unui act normativ mai vechi, sau ca această problemă să decurgă dintr-un act normativ recent sau relativ recent prin raportare la data sesizării. Totodată, problema de drept poate fi considerată nouă atunci când nu a mai fost dedusă judecății anterior* (Decizia nr. 52 din 2018, paragraful nr. 140).

De asemenea, Curtea constată că este îndeplinită și condiția ca Înalta Curte de Casație și Justiție să nu fi statuat asupra chestiunilor de drept, iar acestea nu face obiectul unui recurs în interesul legii.

Opinia părților

Contestatoarea nu și-a exprimat punctul de vedere cu privire la sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept.

Intimata ... a arătat că apreciază că semnarea unei hotărâri nu se circumscrie noțiunii de alcătuire a instanței, astfel că semnarea unei hotărâri de către președintele instanței pentru unul dintre membrii completului de recurs aflat în concediu nu intră în noțiunea de nerespectare a dispozițiilor referitoare la alcătuirea instanței.

Opinia instanței

În opinia instanței, semnarea hotărârii de către aceiași judecători care au pronunțat-o intră în noțiunea de „alcatuirea instanței”, a cărei nerespectare constituie motiv de contestație în anulare, potrivit art. 503 al. 2 pct. 1 c.pr.civ.

În acest sens, Curtea reține că alcătuirea instanței este condiție necesară pentru desfășurarea activității procesuale în materie civilă și care implică formarea completului de judecată cu numărul de judecători (și alți participanți) prevăzuți de lege. Instanțele judecătorești își pot îndeplini principalele funcții ce le revin potrivit legii, de cercetare și de soluționare a litigiilor, doar cu respectarea prevederilor legale privitoare la alcătuirea lor.

Excepția nelegalei compuneri sau constituirii a completului de judecată este o excepție de procedură, dilatorie și absolută, normele care reglementează compunerea sau constituirea instanței fiind norme de organizare judiciară, imperative.

Instanța se pronunță asupra excepției, indiferent de soluție, printr-o încheiere interlocutorie, care poate fi atacată numai odată cu fondul.

Dacă a fost pronunțată o hotărâre de primă instanță, încălcarea acestor reguli poate fi invocată în apel, iar dacă hotărârea este fără drept de apel ori este dată în apel, pe calea recursului.

Dacă hotărârea dată în recurs a fost pronunțată cu încălcarea normelor referitoare la alcătuirea instanței și, deși s-a invocat excepția corespunzătoare, instanța de recurs a omis să se pronunțe asupra ei, poate să fie exercitată contestația în anulare, în conformitate cu dispozițiile art. 503 alin. (2) pct. 1 NCPC.

Încălcarea dispozițiilor legale referitoare la compunerea sau constituirea instanței atrage nulitatea hotărârii pronunțate, fiind vorba de o nulitate necondiționată de existența unei vătămări, potrivit dispozițiilor art. 176 pct. 4 Codul de procedură civilă.

Prin „compunerea instanței” se înțelege alcătuirea instanței cu numărul de judecători prevăzut de lege.

În cauza de față se pune problema compunerii completului de judecată, aspectele intrând în sfera mai largă a alcătuirii instanței.

Curtea opinează că trebuie respectate normele imperative referitoare la compunerea completului de judecată pe tot parcursul procesului civil, inclusiv în faza redactării hotărârii judecătorești.

Astfel, hotărârea trebuie luată în numărul legal de judecători, prin raportare la obiectul litigiului și la faza procesuală în care a fost pronunțată, motivele pentru care soluția a fost dispusă existând la data pronunțării și neputând fi schimbate ulterior, cu ocazia redactării hotărârii.

Faptul că hotărârea este redactată ulterior pronunțării, într-un termen stabilit de legiuitor, nu presupune să motivele s-ar putea naște între momentul pronunțării și momentul redactării.

În consecință, Curtea pornește în raționamentul său de la două premise care nu pot fi contestate, respectiv că hotărârea trebuie pronunțată de completul de judecată constituit în mod legal, cu numărul necesar de judecători și că în procesul deliberativ, membrii completului de judecată, în cazul completelor colegiale, și-au expus motivele anterior adoptării soluției, iar în cazul în care unul dintre membrii completului, aflat în minoritate, nu este de acord cu soluția majoritară sau cu motivarea soluției unanime, acesta face opinie separată sau opinie concurentă.

Așadar, dacă nu s-a formulat opinie concurentă, motivele care stau la baza soluției aparțin tuturor judecătorilor care au făcut parte din complet.

Ulterior pronunțării soluției, într-un interval de timp stabilit de legiuitor în funcție de obiectul litigiului, are loc redactarea hotărârii, în cazul completelor colegiale de către unul dintre judecătorii care au făcut parte din completul de judecată.

După redactarea de către acesta a motivelor care au stat la baza soluției dispuse, hotărârea judecătorească este semnată și de ceilalți membri ai completului de judecată, care își însușesc sau mai bine spus confirmă motivele redactate de unul dintre membrii completului.

Semnarea hotărârii judecătorești de către membrii completului de judecată constituie o cerință reglementată printr-o normă imperativă, iar neîndeplinirea ei atrage nulitatea hotărârii, în cazul în care lipsa semnăturii nu a fost suplinită potrivit dispozițiilor legii.

Curtea consideră însă că modalitatea în care legiuitorul a reglementat posibilitatea de suplinire a lipsei semnăturii judecătorilor care au pronunțat hotărârea aduce atingere dreptului la un proces echitabil, garantat de art. 6 din Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților

Fundamentale și de art. 21 alin. 3 din Constituția României, având în vedere semnificația juridică a semnăturii, caracterul secret al deliberării, precum și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului și a Curții Constituționale în analiza dreptului la un proces echitabil, legată de motivarea hotărârii judecătorești.

În cazul de față alineatul 4 din cuprinsul art. 426 C.p.c., constituie cadrul legal pentru ca alt judecător să semneze o hotărâre la care nu a luat parte, respectiv președintele instanței.

Se impune a fi subliniat că pentru redactarea hotărârii legiuitorul național nu a prevăzut în cuprinsul art. 426 C.p.c. vreo excepție de la regula potrivit căreia acesta se realizează judecătorul care a soluționat procesul sau unul dintre judecători, în cazul completelor colegiale.

Astfel, hotărârea nu poate fi redactată decât de către unul dintre membrii completului de judecată care a pronunțat-o.

Cu toate acestea, situația în care un alt judecător, față de cel care a pronunțat-o, semnează hotărârea judecătorească, este aptă să creeze aparența că acesta a și motivat-o.

Curtea opinează că semnarea hotărârii judecătorești nu reprezintă un act formal, ci presupune confirmarea, însușirea motivelor pentru care a fost adoptată soluția în cauză, iar redactarea unei hotărâri judecătorești este strânsă de motivarea ei, ce constituie o obligație a judecătorului cauzei, ce decurge din art. 6 din Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale și din art. 21 alin. 3 din Constituția României, care reglementează dreptul la un proces echitabil, precum și din dispozițiile de drept intern, respectiv art. 426 alin. 1 C.p.c.

Situația în care hotărârea judecătorească a fost semnată de altă persoană, poate echivala cu motivarea, respectiv confirmarea motivelor de o persoană care nu a făcut parte din procesul decizional, fiind aptă să lipsească justițiabilul de garanțiile actului de justiție, în special de încrederea în acesta, această situație fiind cu atât mai gravă în cazul completului unic, dar fiind la fel de prezentă și în situația completului colegial, în situația în care președintele de complet nu poate semna hotărârea.

În situația în care redactorul hotărârii nu semnează hotărârea, nu există pe un alt suport scriptic, la dosar, considerentele hotărârii semnate de cel care le-a redactat, singura semnătură ce presupune însușirea acestora aparținând președintelui instanței, care nu le-a redactat, teoretic și care nici măcar nu are competența de a verifica motivele, ori de a-și exprima acordul sau dezacordul față de acestea.

Astfel, maniera în care este reglementată această situație, a imposibilității judecătorul de a semna, contravine chiar semnificației și rolului semnăturii, astfel cum reiese din cuprinsul art. 268 alin. 1 C.p.c., potrivit căruia *semnătura unui înscris face deplină credință, până la proba contrară, despre existența conșimțământului părții care l-a semnat cu privire la conținutul acestuia. Dacă semnătura aparține unui funcționar public, ea conferă autenticitate aceluia înscris, în condițiile legii.*

Cu toate acestea, pentru părțile cauzei, indiferent de cine a realizat în fapt motivarea, hotărârii, aceasta apare ca fiind făcută de alt judecător, în lipsa vreunei dovezi la dosarul cauzei constând în aceea că judecătorul redactor a fost de fapt unul dintre membrii completului de judecată, iar nu președintele instanței, care a semnat hotărârea în locul judecătorului redactor.

Pe de altă parte, singura dovadă a însușirii considerentelor de către judecătorul redactor, este semnătura, deoarece în lipsa acesteia, nu se poate cunoaște identitatea celui care a conceput motivarea.

În cazul completelor colegiale se identifică și situația în care hotărârea este semnată de judecătorul redactor, care însă nu a fost președintele completului de judecată la ședința în care a avut loc pronunțarea, astfel încât, pentru celălalt/ceilalți membri ai completului de judecată semnează președintele instanței, cum a fost situația în dosarul de față.

Și în această situație Curtea consideră că se aduce atingere dreptului la un proces echitabil, având în vedere faptul că, deși celălalt/ceilalți judecători care au făcut parte din completul de judecată ce a pronunțat hotărârea nu participă la redactarea acesteia, prin semnăturile lor, confirmă faptul că acelea au fost motivele care au determinat pronunțarea soluției și că acestea nu au suferit vreo modificare în perioada de timp scursă de la data pronunțării hotărârii, până la data redactării acesteia.

Se impune a fi reiterat faptul că, deși redactarea hotărârii judecătorești nu se realizează în același timp cu pronunțarea, motivele nu pot fi altele decât cele care au fundamentat adoptarea soluției la momentul pronunțării, legiuitorul prevăzând inclusiv posibilitatea, în cazul completelor colegiale, de a face opinie concurentă, în situația în care unul dintre judecători, deși este de acord cu soluția, nu este de acord cu motivele majorității, opinie care se exprimă cu ocazia pronunțării, la fel ca opinia separată.

Prin semnarea hotărârii în acest caz de președintele instanței nu se realizează, în fapt, nicio cenzură de către acesta din urma a considerentelor scrise, deoarece acesta nu are competența și practic nici posibilitatea de a confirma sau infirma motivele pe care s-a întemeiat soluția instanței, întrucât deliberarea a fost secretă astfel încât, deși pentru legala pronunțare a fost nevoie de un număr mai mare de judecători, ce au format un complet colegial, cu ocazia motivării, numărul concret al judecătorilor care își însușesc considerentele este mai mic decât cel cerut de lege.

Astfel, în accepțiunea părților, hotărârea apare ca fiind motivată de un număr mai mic de judecători decât cei care au pronunțat-o, necunoscându-se opinia celui alt/celoralți asupra motivării, ori apare ca fiind motivată de președintele instanței, în ambele variante aducându-se atingere dreptului la un proces echitabil.

Curtea opinează faptul că se aduce atingere dreptului la un proces echitabil inclusiv în situația în care, în cazul completelor colegiale judecătorul redactor a avut și calitatea de președinte de cople, astel încât semnează hotărârea pentru celălalt/ceilalți membri de complet aflați în imposibilitate de a semna, deoarece în acest caz instanța nu mai este legal constituită la momentul motivării, în ciuda faptului că rolul celor care lipsesc nu este pur formal, pentru considerentele de mai sus.

Chiar Curtea Constituțională a arătat în cuprinsul Deciziei nr. 33 din 2018 referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii pentru modificarea și completarea Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară, paragraful 177, că *în situația în care nu judecătorul care a participat la dezbateri și la deliberări este acela care redactează/motivează hotărârea judecătorească, garanțiile pe care Constituția și legea le consacră pentru protejarea dreptului la un proces echitabil, pentru asigurarea unei justiții imparțiale, înfăptuite în numele legii, rămân instrumente declarative, lipsite de efectivitate, inutile. Cu alte cuvinte, întreaga reglementare referitoare la independența justiției, la regulile de procedură penală sau civilă referitoare la soluționarea cauzelor, la necesitatea săvârșirii unui act de justiție motivat, este lipsită de efecte juridice dacă hotărârea judecătorească prin care „se spune dreptul” este întocmită de o persoană care nu îndeplinește calitatea de judecător al cauzei, deci care este străină procedurii jurisdicționale, actului deliberativ care a condus la soluția adoptată și, implicit, actului de justiție în sine.*

Totodată, în paragraful 178 Curtea Constituțională a reținut că *motivarea hotărârii judecătorești este un act inerent funcției judecătorului cauzei, constituie expresia independenței sale și nu poate fi transferată către o terță persoană. Motivarea nu constituie doar premisa unei bune înțelegeri a hotărârii, dar și garanția acceptării sale de către justițiabil, care se va supune actului de justiție având încrederea că nu este un act arbitrar. Ea reprezintă un element esențial al hotărârii judecătorești, o puternică garanție a imparțialității judecătorului și a calității actului de justiție, precum și o premisă a exercitării corespunzătoare de către instanța superioară a atribuțiilor de control judiciar de legalitate și temeinicie. Or, în condițiile în care hotărârea judecătorească ar fi redactată/motivată de o altă persoană decât judecătorul cauzei, justițiabilul este lipsit tocmai de aceste garanții.*

În ce privește jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, se impune a fi menționată hotărârea pronunțată în cauza Cerovsek și Bozicnik împotriva Sloveniei, în care Curtea Europeană a fost chemată să determine dacă reclamantii au avut parte de un proces echitabil, în pofida faptului că motivarea deciziei de condamnare pronunțată de instanța națională nu au fost dată de judecătorul care a pronunțat-o, ci de alți judecători, care nu au participat la proces.

În cauza respectivă, Curtea Europeană a reținut că dreptul reclamantilor la un proces echitabil a fost încălcat din cauza faptului că judecătorul care a condus procesul nu a prezentat

motivarea scrisa a sentinței de condamnare și din cauza lipsei măsurilor adecvate care sa compenseze aceasta deficiență.

Curtea a reținut ca fiind important faptul că judecătorii care au motivat hotărârea penală la aproximativ trei ani de la data la care aceasta fusese pronunțată nu au participat la proces în niciun fel și au întocmit motivările exclusiv pe baza probelor deja existente din documentele scrise depuse la dosar. Cu toate acestea, Curtea a menționat că verdictul judecătorului care a pronunțat hotărârea nu se baza doar pe documente, ci a acesta a audiat reclamanții în timpul procesului, a examinat o serie de martori și și-a formulat o opinie cu privire la credibilitatea lor. Astfel, judecătorul a făcut o apreciere a elementelor constitutive ale presupuselor infracțiuni, inclusiv a elementului subiectiv, și anume intenția reclamanților de a le comite și pentru care audierea directă a reclamanților a fost deosebit de relevantă.

Curtea Europeană a mai arătat că, în unele cazuri, ar putea exista factori administrativi sau de procedură care sa facă imposibilă participarea unor judecători la proces (a se vedea Hotărârea Cătean, citată anterior, § 61 și Mellors v. Regatul Unit (dec.), Nr. 57836/00, 30 ianuarie 2003). Cu toate acestea, Curtea a observat, în primul rând, că niciun astfel de factor nu a apărut în speță, iar în al doilea rând, chiar dacă aceste motive ar fi apărut, Curtea a apreciat că singura modalitate de a compensa incapacitatea judecătorului de a prezenta motivele care sa justifice condamnarea reclamanților ar fi fost aceea de a se dispune rejudecarea cauzei.

Este adevărat că hotărârea de mai sus a Curții Europene a Drepturilor Omului este pronunțată în materie penală, iar nu în materie civilă, însă în Codul de procedură civilă adoptat prin L 134 din 2010 se prevede expres nemijlocirea, în cuprinsul art. 16, acesta fiind unul dintre principiile fundamentale ale procesului civil, principiu a cărui încălcare s-a constatat prin hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului mai sus menționată.

Față de toate aceste considerente, Curtea apreciază că, în virtutea art. 20 din Constituția României, dată fiind neconcordanța între art. 6 din Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale și o dispoziție de drept intern, respectiv art. 426 alin. 4 din Codul de Procedură Civilă, aceasta ar trebui înlăturată de la aplicare, deoarece nu satisface exigențele pe care le presupune dreptul la un proces echitabil și accesul la o instanță legal constituită până la finalul procesului, hotărârea judecătorească reprezentând actul final și cel mai important al judecății.

Înlăturând de la aplicare dispozițiile art. 426 alin. 4 C.p.c., se ajunge la concluzia că hotărârea nu poate fi semnată decât de judecătorii care au pronunțat-o, deoarece nu se poate disocia motivarea/redactarea de semnarea hotărârii.

Față de toate aceste considerente, opinia instanței este în sensul că semnarea hotărârii de către aceiași judecători care au pronunțat-o, intră în noțiunea de „alcătuirea instanței”, a cărei nerespectare constituie motiv de contestație în anulare, potrivit art. 503 al. 2 pct. 1 Codul de procedură civilă, iar în ipoteza de nerespectare a dispozițiilor referitoare la alcătuirea instanței, prevăzută de art. 503 al. 2 pct. 1 C.p.c. intră și situația în care hotărârea redactată de unul dintre membrii completului de recurs, este semnată doar de judecătorul redactor, în timp ce pentru ceilalți doi membri, hotărârea este semnată de președintele instanței, astfel încât majoritar hotărârea apare ca fiind semnată de o altă persoană, care nu a făcut parte din complet.

Totodată, deși art. 503 alin. 2 pct. 1 Codul de procedură civilă impune condiția ca nelegala alcătuire a instanței să fi fost invocată pe cale de excepție iar instanța de recurs să fi omis să se pronunțe asupra acesteia, în acest caz invocarea excepției era imposibilă, deoarece părțile nu aveau cum să prevadă faptul că hotărârea nu va fi redactată și semnată în aceeași compunere.

Sub acest aspect, al imposibilității invocării excepției, deoarece neregula s-a produs ulterior închiderii dezbaterilor, există soluții de practică, potrivit cărora instanțele au admis contestația în anulare, reținând că partea nu putea invoca excepția nelegalei compuneri a completului de judecată.

În baza art. 520 alin. 2 C.p.c., instanța va suspenda judecata cauzei până la pronunțarea de către Înalta Curte de Casație și Justiție asupra sesizării prin hotărâre prealabilă.

PENTRU ACESTE MOTIVE

**ÎN NUMELE LEGII
DISPUNE:**

Sesizează din oficiu Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a art. 426 alin. 4 Codul de procedură civilă cu referire la cazul în care judecătorul sau judecătoria sunt împiedicați să semneze hotărârea, raportat la art. 21 alin. 3 din Constituție.

Sesizează din oficiu Înalta Curte de Casație și Justiție cu pronunțarea unei hotărâri prealabile privind dezlegarea unor chestiuni de drept de a căror lămurire depinde soluționarea fondului cauzei, respectiv:

1. dacă semnarea hotărârii de către aceiași judecători care au pronunțat-o, intră în noțiunea de „alcătuirea instanței”, a cărei nerespectare constituie motiv de contestație în anulare, potrivit art. 503 al. 2 pct. 1 Codul de procedură civilă;

2. dacă în ipoteza de nerespectare a dispozițiilor referitoare la alcătuirea instanței, prevăzută de art. 503 al. 2 pct. 1 Codul de procedură civilă intră și situația în care hotărârea redactată de unul dintre membrii completului de recurs, este semnată doar de judecătorul redactor, în timp ce pentru ceilalți doi membri, hotărârea este semnată de președintele instanței, astfel încât majoritar hotărârea apare ca fiind semnată de o altă persoană, care nu a făcut parte din complet.

Suspendă judecata cauzei până la pronunțarea de către Înalta Curte de Casație și Justiție asupra sesizării prin hotărâre prealabilă.

Pronunțată în ședință publică azi, 11.01.2019.

PREȘEDINTE,

JUDECĂTORI,

GREFIER,

Operator date cu caracter personal
Red. / tehored.
2 ex./25.01.2019

